

Ταπείνωση και προσευχή (Κυριακή Τελώνου & Φαρισαίου)

/ [Πεμπτουσία](#)

Η αντίθεση στην εικόνα της παραβολής είναι ισχυρότατη. «Άνθρωποι δύο ανέβησαν εις το ιερόν προσεύξασθαι, ο εις Φαρισαίος και ο έτερος Τελώνης». Στην πρώτη σκηνή της παραβολής περιγράφεται η στάση της προσευχής και το περιεχόμενο της προσευχής του Φαρισαίου.

Ο Φαρισαίος στην προσευχή του προβαίνει σε μία συγκλονιστική σύγκριση του εαυτού του με τους άλλους. Ευχαριστεί τον Θεό, γιατί δεν είναι όπως οι υπόλοιποι άνθρωποι, που είναι άρπαγες, άδικοι, μοιχοί, ή, σαν τον Τελώνη. Ο Φαρισαίος δηλαδή σύρει τη διαχωριστική γραμμή μεταξύ του εαυτού του, που τον θεωρεί δικαιοματικά εντός του Ναού, ενώ οι άλλοι είναι εκτός γιατί είναι αμαρτωλοί.

Η εικόνα του Τελώνη και η προσευχή του δημιουργούν άλλο κλίμα και προκαλούν άλλα συναισθήματα. Καθόταν μακριά με τα μάτια χαμηλά, χτυπούσε το στήθος του και ζητούσε το έλεος του Θεού. Η προσευχή του ήταν προσευχή μετάνοιας. Ο

Τελώνης δεν έχει να επιδείξει έργα αρετής για να ζητήσει δικαίωση, αλλά εμφανίζει, καταθέτει, ομολογεί την αμαρτωλότητά του ενώπιον του Θεού και ζητεί έλεος. Δε διαμαρτύρεται για την απόρριψή του από τους λοιπούς. Τον ενδιαφέρει η δικαιοκρισία του Θεού. Ο Όσιος Νείλος μας συμβουλεύει, στην προσευχή μας να ζητάμε τον καθαρισμό από τα πάθη μας, την απαλλαγή από την άγνοια και τη λήθη, την απαλλαγή από κάθε πειρασμό και εγκατάλειψη Θεού. Να ζητάμε μόνο τη δικαιοσύνη και τη Βασιλεία, δηλαδή την αρετή και την πνευματική γνώση, και όλα τα υπόλοιπα θα προστεθούν σ' εμάς.

Το δίλημμα

Οι ακροατές της παραβολής τίθενται ενώπιον ενός ουσιαστικού διλήμματος. Ο Φαρισαίος είναι ο ιδανικός θρησκευτικός τύπος, ο οποίος τηρεί τα διατεταγμένα του Νόμου και των παραδόσεων. Ο Τελώνης είναι αμαρτωλός και ζητά εν μετάνοια το έλεος του Θεού. Θα αποδεχτεί ο Θεός και τους δύο ή μόνο τον ένα και ποιόν; Ο λόγος του Χριστού είναι σαφής: «Λέγω υμίν, κατέβη ούτος δεδικαιωμένος ή γαρ εκείνος». Εδώ ο Χριστός ανατρέπει την περί του τρόπου δικαίωσης αντίληψη των ανθρώπων και αποκαλύπτει πως ο Θεός δέχεται τους ανθρώπους που μετανοούν και ζητούν το έλεός Του με ταπείνωση. Η εξαντλητική αίσθηση της πτώχειας μας είναι θεμέλιο πνευματικής προόδου. Η οντολογική επίγνωση της αμαρτωλότητάς μας είναι πηγή ενέργειας για την προσευχή και στέρεο θεμέλιο για την πνευματικότητά μας.

Τρόποι μετάνοιας

Αυτό το οποίο πρέπει να καταλάβουμε είναι ότι η σωτηρία και η δικαίωσή μας είναι δώρο του Θεού και δεν είναι καρπός των έργων μας. Η οποιαδήποτε αξιομισθία δεν μπορεί να μας χαρίσει τη Βασιλεία του Θεού, αλλά μόνο η αγάπη και η φιλανθρωπία του Θεού.

Ο ιερός Χρυσόστομος εμβαθύνει στον τύπο προσευχής του Τελώνη και μας λέγει ότι υπάρχουν συνολικά πέντε τρόποι μετάνοιας:

Πρώτος τρόπος είναι η αυτογνωσία των αμαρτημάτων μας και η εξομολόγησή τους. Δεύτερος τρόπος είναι το πένθος για τις αμαρτίες μας.

Τρίτος τρόπος είναι η ταπεινοφροσύνη. Τέταρτος τρόπος είναι η ελεημοσύνη, η βασίλισσα των αρετών.

Και τέλος, πέμπτος τρόπος μετάνοιας είναι ή προσευχή.

Η προσευχή πρέπει όμως να εκφράζει όλους τους πιο πάνω τρόπους, και την αυτογνωσία και την εξομολόγηση, και το πένθος για τις αμαρτίες μας και την ταπεινοφροσύνη και την ελεημοσύνη, γιατί μόνο έτσι είναι ουσιαστική και αποτελεσματική.

«Μη προσευξώμεθα φαρισαϊκώς»

Η ίδια η Εκκλησία, τώρα που ανοίγει το Τριώδιο, μας προτρέπει: «Μη προσευξώμεθα φαρισαϊκώς», δηλαδή με υπερηφάνεια για τα έργα μας, αλλά να ζητάμε τη χάρη της σωτηρίας από τον Θεό αναγνωρίζοντας και ομολογώντας την αναξιότητά μας. Να προσευχόμαστε με φόβο, με πόνο, προσεκτικά, στοχαστικά, άγρυπνα, με χαρά, μας συμβουλεύει ο Ευάγγελος. Ρίζα όλων των κακιών είναι η υπερηφάνεια. Σ' αυτήν υπάρχει θάνατος και σκοτάδι. Η αγία ταπείνωση, με ανερμήνευτο τρόπο, μας ανάγει υπεράνω παντός κτιστού και διατηρεί στη ζωή μας τη Χάρη του Θεού.

Ας έχουμε, λοιπόν, στη σκέψη μας μια σοφή προειδοποίηση που λέγει: «ο διάβολος δεν τρώει, δεν πίνει, και αυτός ο τυπικά πιο μεγάλος ασκητής δεν είναι γι' αυτό λιγότερο διάβολος...». Η ταπείνωση είναι το μόνο όπλο που νικά τον διάβολο, ο απαραίτητος όρος της σωτηρίας, η μυστική θεία δύναμη, που «συγκλείει εν εαυτή πάντα».

Όπου βλαστάνει η ταπείνωση, εκεί βρύει η δόξα του Θεού (άγιος Ισαάκ ο Σύρος), εκεί ο οφθαλμός του φυτού της ψυχής ανθίζει σε άνθος αμάραντο. Ο Θεός να μας ευλογεί ώστε να περιφρουρούμε κάθε σκέψη μας με την ταπείνωση και έτσι να κατέχουμε τη γνώση της αιώνιας Αλήθειας.

(Επισκόπου Φαναρίου, Αγαθαγγέλου. «Η ζύμη του Ευαγγελίου» σ. 69- 72)